

FAMILIA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ ILUSTRATĂ

Anul I.

30 Martie v. 12 Apr. n. 1908.

Nr. 7.

ROMÂNAȘUL, de Alexandru Duma.

Abonamentul:
pentru

Austria și Ungaria:

Pe un an . . . 10 cor.

Pe 1/2 an . . . 5 cor.

Pentru România:

Pe un an . . . 12 Lei.

Redacția și Admin.:

Budapesta, V. Strada
Csáky 23.

Proprietar-editor:

CUȘIAN BOLCAȘ

SUMARUL:

I. Slavici: Puișorii, (nuvelă.)

Lazar Iliescu: Cântecul trubaduru-
lui, (versuri).

Emil A. Chiffa: Șoapte de primă-
vară, (versuri).

Concursul literar: Gîba pescarul,
(schită). Din viața unui om,
(schită). Inima pirdalnica, (po-
vestire istorică).

Elena E. Bolcaș: Curierul modei.

Dariu Pop: Gicitură ilustrată.

Mărioara: Gicitură aritmetică.

Concursul nostru literar. — Convor-
biri cu cetitorii. — Petreceri. — Morți.
— De-ale casei. — Inserate.

ILUSTRĂȚII:

Românaș, — de Al. Duma. — Dr. ȘT.
Mihali. — Mai multe ilustrații în text,
figuri de modă și tablouri de vînzare.

Concursul nostru literar.

Concursul nostru literar ni-a dat rezultate atât de bogate, cum nu ne așteptam. Mai ales în cele două zile din urmă ale termenului ni-au sosit lucrări valoroase, între cari unele (la premiul I) cu fond istoric, foarte prețios. Pentru a le putea publica pe toate, va trebui să amânăm conferirea premiilor.

Vom potrivi totuși astfel, ca lucrările pentru premiile II, III și IV, fiind mai scurte, vom da zor cu publicarea lor și vom provoca plebiscitul cetitorilor cu privire la premiarea acestora mai întâi, urmînd mai departe publicarea lucrărilor prezentate la premiul I.

Vor fi admise la concurs :

Pentru premiul I de 100 cor. (Condiția de admitere : Narațiune luată din viața românească a vremilor trecute :)

Inima pîrdalnică (Burla). *Din istoria Românilor* (Ghică Vodă). *Morțea lui Răsvan Vodă* (Ceaur). *George Pop din Leș*, *Codreana* (Versuri).

Pentru premiile secundare II, III, IV : Publicate, ori începute deja : *Spre ideal* (versuri),

Pribeagul și Speranța (versuri), *Tristia* (versuri) și *Gîba pescarul*.

Să vor publica de acum înainte :

Din viața unui om ; Lelea Tatiana ; Alt Drum ; Ce e Românul ? (versuri) ; *Povestea fericirii* (versuri), *Dragostea cea d'întîi ; Scrisoare*.

Nu e hotărîtă încă soarta următoarelor scrieri, ce ni-s'au mai trimis :

Epistole, La biserică, Invățături, Toamna, La despărțire, Dorul, Doina Ardealului, Omul, Din Vag, Multe... Muzică, Amor, Poezie. Proză : Blăstem, Din vremuri trecute.

Nu s'au putut admite la concurs :

Suvenirul Inimei, Nu-mi las limba mea și Floarea neamului.

Pentru a înainta mai repede cu publicarea lucrărilor admise la concurs, o serie de numeri ai revistei noastre îi vom dedica aproape exclusiv materialului venit pentru concursul literar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Convorbiri cu cetitorii.

Tinerii elevi din gimnaziu ne arată foarte multă dragoste, iar noi le răspundem acorînd celor săraci dintre dinșii, înleznierea de a putea plăti abonamentul și cu cîte o coroană în fiecare lună, pînă cînd să va achita suma de 10 coroane pe un an. Bine înțeles, putem acorda acest favor, numai studenților săraci.

Spesele și greutățile administrației ne-ar doborî foarte de grabă, dacă ne-am încumeta să generalizăm această măsură.

*

Nu putem repeți de destule-ori, că cereri de a trimite revista pe așteptare, ori de unde ar veni acele, nu vom putea lua în socotînță. Prin o practică rea a unora dintre foile noastre, mulți s'au obișnuit a trimite abonamentul numai după-ce o foaie li-s'a trimis mai mult timp, ori au cerut'o, ori nu. Și să simțesc chiar jignîți, neluați în samă, dacă o foaie sau alta nu le vine, par'că nu s'ar socoti destul de jertfitori pentru a o primi, ori par'că abonamentul n'ar fi destul de asigurat la dinșii. De e asigurat, ori nu!?... Sunt mulți oa-

meni buni printre aceștia, cari la urma urmelor totuși plătesc și plătesc cu dragoste, cu mîndrie, cu mîngăerea sufletească a mecenaților.

Tot respectul față de acești mecenați.

Dar trebuie să accentuăm din nou, că acest fel de abonamente sunt ruina foilor noastre prin desorientarea ce o provoacă ca administrare, prin greutatea și rizicul încasării.

Abonament, la națiile civilizate, va să zică : plătit înainte. Ne apropiem și noi de această notă de civilizație.

*

Ne sunt binevenite fotografiile, cari eternizează momente din viața românească. Pentru aceste vom acoperi totdeauna cu drag, cheltuiula clișeeilor. Am primi cu plăcere și fotografiile de pe lucruri de mîna românești, mai frumoase, pe cari le-am putea da ca modele. Cetitoarelor dela sate, dacă le convine să ne trimită nouă lucrul de mîna, — pe lingă îndatorirea retrimiterii, — le facem și înleznierea de a face noi reproducerea cu totul, pe spesele noastre, fără a mai aștepta să ni-să trimită și o fotografie.

Puișorii.

— NUVELĂ —

(Urmare).

II.

«Și cum o mai duceți, tu și Costică?», — întreba cocoana Smaranda, când își vedea fata, din ce în ce mai perită și mai pusă pe gânduri.

»Bine, mamă, destul de bine, foarte bine!, — răspundea Zoița, fără ca să i-să uite 'n ochi. Are și el toanele lui, am și eu pe ale mele, — dar ne împăcăm din ce în ce mai ușor«.

Miștea, fățarnica. O începuse cu minciuni mici și ajunsese încetul cu încetul de le turna, ca să-ți crape obrazul de rușine.

Cocoana Smaranda mîngăia pe cei doi puișori și nu mai stăruia. Era și ea de părerea, că femeea trebuie să fie icoana viuă a răbdării, și să ascundă păcatele bărbatului său.

Mai era însă prin apropiere și coconul Barbu, boiernaș din neamul Călniștenilor, care ținea și la fata lui, și la cinstea casei sale, și nu să prea împacă cu gândul îndelungatei răbdări. Îi plăcuse și lui odată să strige: »Unu-ți Barbu Călnișteanu!«, — și acum la bătrînețe, i-să încrețiau sprincenele stufoase, cînd i-să șoptea cîte ceva la ureche, ori cînd Tica și Rica, vorbind alandala, îl făceau să 'ntelegă mai mult decît ceea-ce ele știau să spună.

»Lasă, — îi zicea baba lui, — cîtă vreme poate să rabde femeea căznicia, merge destul de bine.«

»Da, da!, — îi răspundea el morocănos, — dară eu nu sunt femeie, și pe mine mă scoate din răbdări.«

A dus-o dar, cît a dus-o, Zoița cu minciuna, dar în cele din urmă tot a trebuit să țipe dreptatea din ea, și atunci au podidit-o lacrimile, și-a eșit la iveală tristul adevăr, în toată golătatea lui.

Bătrînul să plimba prin casă, răsucindu-și din cînd în cînd mustața groasă, și să uita cînd la cocoana Smaranda, o femeie voinică și cu obrazii plini, mai frumoasă, par'că, acum, decît în tinerețele ei, cînd la Zoița cea sleită de puteri.

»Poate Barbu Călnișteanu să-și crească și nepoții, cum și-a crescut copiii!«, — grăi dînsul în cele din urmă.

Avea casă cu lărgime, în mijlocul unei curți mari, avea cămara și pivnița totdeauna pline, avea moșioara muncită de feciorii lui, și țarinii, și livezi, și fînăț, și viie, și pădure; nu era el om, pe care poate să-și calce ori-și-cine!

Tot să simția umilit, că are ginere, care e slugă la dirloagă. Mai ales de doi ani, de cînd plecase Cuza Vodă din țară, și-ar fi horopsit feciorii, dacă ei ar fi fost în stare să între în vre-o slujbă, în loc de a munci

în ogorul părintesc. Slujba e pentru cei din neam de slujii; cine-ți boier și vrea să și rămie, își ține stăpînirea acasă la el. Și dacă nu-și lăsa feciorii să între în slujba lui Vodă, nu putea să-și lase nici fata slugă la casa unui nemernic.

De geaba stăruia cocoana Smaranda să nu strice casa fetei; de geaba plîngea Zoița, încredințindu-și că ea nu suferă peste puterile ei.

»Nu-ți șade rău, fată, să vorbești așa, — îi zicea el, — dară mi-ar șede mie rău, să te văd cum ești, și să te mai las la casa lui. Dacă-l arde de tine, să vie aici să te caute, că e destul loc în casa mea și pentru noi, și pentru voi. Aici, sub ochii mei să trăiți, dacă nu e vrednic să ție 'n casa lui femeie ca tine!«

Așa a zis Barbu Călnișteanu, și, dac'asa a zis el, așa și trebuia să rămie.

De geaba i-să spunea, că el însuși îi dăduse lui Costică Bălaș, dreptul de a-și lua nevasta și copiii acasă la el; pentru coconu Barbu nu era nici lege, iar aceasta-și spunea, că el are să poarte grije de copilul său.

Mai erau apoi și cei doi frați ca doi brazi, cărorora le ședeă atît de bine, să poarte 'n brațe pe cele două nepoțele, unul pe Tica și altul pe Rica, și să-și fie surorii lor ocrotitori.

Zoița însă, și cocoana Smaranda, care o 'nțelegea, erau nemîngăiate.

La casa lui Barbu Călnișteanu era, ce-ți drept, și lărgime, și belșug, și dragoste, dară vorba era, ce e la casa lui Costică Bălaș, cine poartă grije de ea, cine-l mai economisește pe Costică, ce face el așa singur.

E ușor să părăsești pe un om cu rost, care știe să-și chivernisească treburile și să și le ție 'n bună rînduială; nu te iartă însă firea, să lași de capul lui pe unul, care e deprins să fie dădăcit.

Seara apoi Tica și Rica au început să plîngă. Le era somn și voiau să se culce 'n patul lor, numai în patul lor, și Tica voia să-și aibă motanul, iar Rica și căuta petecele. De geaba li-să spunea, că e mai bun patul ce li-să dă, de geaba i-să dedea Tichii alt motan și Richii alte petece, căci ele voiau acasă la ele, și plîngeau; plîngea dar și Zoița, și cocoana Smaranda.

Coconu Barbu era muiat și el și nu și-ar mai fi stăpînit lacrimile, dac'ar fi fost singur, căci de! — om era și soț și tată și bunic: în fața mueretului își stăpînea însă firea și nu să dedea.

»O să le răpună, — zicea el, — somnul, o să se deprindă și-o să le treacă.»

Le-a și răpus somnul, în două-trei zile s'au deprins și apoi le-a trecut, încît să simțiau în largimea dela mama-mare și dela tata-moșu, mai bine decît acasă la ele, dar tot să 'ntrebau serile: »Vine Costică?»

N'o răpunea însă somnul pe Zoițica; ea nu să putea deprinde, și o 'neca plinsul de cite-ori fie Tica, fie Rica, întrebă: »Vine Costică?»

Și gîndul, și inima ei erau mereu la cuibul ei, cel părăsit, și-ar fi fost în stare să treacă și prin apă, și prin foc, ca să se ducă neștiută de nimeni și să vadă, ce mai e pe acolo, dacă loana, sluga lor cea bătrînă, le ține toate curate și 'n bună rînduială, dacă el mai dă ori nu pe acasă. Era însă peste puțință. Prea l'ar fi mîhnit pe bătrînul ei părinte, și prea aspre muștrări și-ar fi făcut, dacă s'ar fi dus prin ascuns, cînd el nu era acasă.

Dar el? De ce nu vine el? Pe dînsul cine-l opria!

»Nu e om și el?, — să 'ntreba ea adese-ori. Chiar și dacă nu i-ar fi de mine, mila și dorul de copiii lui ar trebui să-l înmoaie.»

Treceau însă una după alta zilele cele lungi, fără ca el să vină, ba mai mult decît atît. Zoițica i-a trimis în cele din urmă vorbă loanei, să vină macar ea, ca să-i spună, ce mai e pe acasă, și a primit răspunsul, că nu îndrăznește, căci el îi spusese c'o stîlcește în bătăi, dacă află c'a ieșit din casă.

Cocoana Smaranda le simția toate, dar suferia în tăcere, ca să nu-'și îndirjească bărbatul și să nu-'și mîhnească fata, și să mîngăia mîngăindu-'și nepoțelele, de care nu să despărțea decît serile, după-ce le răpunea somnul.

Zoițica le acoperia ca de obicei și le săruta, dar nu mai plîngea, căci ținea și dînsa să nu-'și mîhnească mama. Cînd însă durerea o biruia, trebuia să caute ușurare, dîndu-o pe față.

»Doamne, — să tîngui dînsa într'o seară, — ce am greșit, de m'am făcut atît de urgisită, încît își horopsește de uritul meu și copiii!»

»Nu îi ești, — grăi mama, — urgisită, și nici copiii nu și-'i horopsește, dar e pornit, fata mea, spre viața fără de friu, și-'l supărați tu și copiii, fiind-că, gîndindu-se mereu la voi, nu-'i tignesc, ca mai nainte, petrecerile, de cari nu-'i în stare să se lipsească.»

»Dacă s'ar gîndi, — întimpină Zoițica, — tot s'ar muia și-ar și veni la noi, dar îi sunt urgisiți și copiii, fiind-că sunt și ai mei.»

»Îți faci, fată, în amărăciunea ta, nedreptate, și țî-'l gîndești și pe el mai rău, decum în adevăr e, — o muștră mama ei. E numai îndărătnicia, ceea-ce nu-'l lasă să vie. Dacă'm fi numai tu și eu, ar fi venit de mult, dar nu-'l iartă firea să deie ochi cu tatăl tău, care e necruțător, și-'l lovește cu vorba.»

Zoițica-și plecă capul și nu răspunse nimic. Nu

i-să cuvenia ei să-'și deie părerea, în ceea-ce privește purtările tatălui său, care toate din dragoste le făcea.

»Nu mi-e de mine, — grăi dînsa peste cît-va timp, — căci eu mi-am sfîrșit viața în lumea aceasta, și mă socotesc mai mult moartă, decît viuă. Cum rămîn însă sărmanele mele de copile, care să pomenesc în lume ca căzute din cer, cu mamă, care nu mai are inimă pentru nimic, cu tată, care nu li-e tată? Pe cine să se razime?, pe cine să iubească, cine să le fie povăț 'n lume! Dacă m'ar lua Dumnezeu, căci atunci tot i-s'ar face milă de ele, și ar putea și dînsule să zică, aducîndu-'și aminte de mine, c'au avut mamă, și să mă ție icoană 'n perete.»

Durerile omenești sunt multe, dar nu e nici una dintre ele atît de adîncă, și cu toate astea atît de senină ca durerea de a fi, care-'l cuprinde pe om cînd să 'ntrebă: »Doamne, de ce m'am născut pe lume!»

Chiar și dacă n'ar fi fost mamă, cocoana Smaranda era femeie, și trebuia să fie pătrunsă de durerea aceasta, auzind vorbele Zoițicii.

»Vino-ți în fire, fata mea, — grăi dînsa, — și nu te răzvrăți împotriva lui Dumnezeu. Ori-și-cît de nenorocită ai fi, n'ai decît să te uiți împrejurul tău și te vei încredința, că sunt alții cu mult mai nenorociți și că ai să-'i mulțumești lui Dumnezeu, pentru-că o mai mică parte de durere țî-a rînduit. De unde poate omul, — urmă ea, — să știe, ce-'l mai așteaptă în viață? Ești bolnav de-ți simți sfîrșitul, toți să pregătesc, împrejurul tău, pentru cea din urmă datorie, și de-odată să întorc toate spre vindecare, și încă multe zile bune mai ai în viață. Tot așa ni-e și cu suferințele: crezi că au să te răpună, și să 'ntîmplă te miri ce, încît pe neașteptate viața țî-se 'nseninează. De unde știi tu, ce te mai așteaptă? De unde știi tu, cum are să se desfășure viața copilelor tale? Cel fericit, da, să se teamă, dar cel nenorocit, să nădăjduiască 'n fiecare clipă.»

Zoițica nu mai putea să zică nimic. Era nu numai în vorbele mumei sale, ci totodată și 'n căldura, cu care ele fuseseră rostite, o putere a'înătoare.

»Da, — își zicea dînsa, — nu știe nimeni, ce aduce ziua de mine ori cea de poimîne.»

Așa să mîngăie omul, în zile de grea încercare, cu gîndul, că suferințele, prin care trece, sunt un fel de pregătire pentru o viață lipsită de dureri.

Și ce era, la urma urmelor? De ce avea dînsa să se plîngă? Erau nenumărate femeile, care sufăr neasămănat mai mult decît dînsa, și tot rabdă. Ar fi răbdat chiar și ea, dacă nu s'ar fi pus la mijloc tatăl ei, cu mîndria lui.

Așa judeca și cocoana Smaranda și scăpa din cînd în cînd vorba: »Să nu stricăm casa fetei, că 'n cele din urmă tot să vor nărați.»

Barbu Călnișteanu dădea cu îndărătnicie din cap.

»Prea e bun sîngele din vinele ei, pentru-ca el să se poată nărați cu ea, — zicea dînsul. Dacă om ar fi, și-ar fi călcat de mult pe inimă, s'ar fi căit și

Dr. Teodor Mihali

ar fi venit aici, ca să-ți sărute mâna și să ceară iertare, căci copil ți-s'a făcut în ziua, în care ți-a luat fata de nevastă.»

»E numai mândria, ceea-ce nu-l lasă«, — întimpină bătrîna.

Coconul Barbul să făcù roșu ca racul.

»Mândria nu!, — strigă el. Neam de neamul lui n'a avut mândria mea, care nu mă plec nici în fața lui Vodă, și nu m'aș pleca nici dacă împărații de pe fața pămîntului ar sta 'n fața mea, dar am stat totdeauna umilit în fața părinților nostri, și dacă tatăl meu ori tatăl tău, mi-ar fi tras o palmă, vinovat, nevinovat, a-și fi sărutat mâna, cu care m'a lovit, și de aceea m'am plecat și 'n fața ta și în fața copiilor mei.

Mindru nu e, femeie, căci dacă mîndria ar fi, n'ar uita obirșia, din care a ieșit, ci și-ar cinsti părinții nu și-ar face de batjocură neamul; nu-i mîndru, căci dacă mîndru ar fi, ar sîngera pentru soția sa și pentru copiii săi și și-ar păzi cinstea casei. O fire de slugă e, și lui nu soție, ci slugă la casă îi trebuie, iar pentru aceasta nu e făcută fata mea. Ori vine aici, — urmă el, cu hotărîre, — ca să trăiască sub ochii mei, să-l țin de scurt și să-l îndrumez spre viețuire omenească, ori nu vreau să mai știu că mi-am jertfit într'o clipă de slăbiciune fata!»

(Va urma).

Ion Plouie

Gîntețul Trubadurului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I.

O vino, vino la fereastră
Tu, blîndă, palidă regină,
S'ascuți cîntarea cea măiastră
Și viersul lin de mandolină.

S'ascuți povestea fermecată
A unui crai cu o crăiasă...
Cum în năframă 'nlăcrimată
Să schimbă vâlul de mireasă.

S'auzi cîntarea aiurită
A unei inime nebune
Și să ascuți înmărmurită
La plînsul încordatei strune.

Apoi, cînd vei simți pe geană
Alunecînd un strop, atunci,
De sus, frumoasă castelană
Ca preț, un zîmbet să-mi arunci.

II.

O vino, vino, te coboară,
Și mi-te arată la lumină,
Să ne vorbim ca odinioară
Supt teiul falnic din grădină.

În noaptea tainică și mută
Să-mi spui durerea ce te face
Să fii atîta de tăcută
Și să tot cați zadarnic pace.

Pe lavița de vremuri frîntă
Să mi-te așezi ca altă-dată,
Și să te-ascult ca pe o sfîntă,
Ca pe-o mamă 'ndurerată,

Și ca o soră 'ncrezătoare
Să-mi dai și patimi, și durere
S'aștern pe rana-ți arzătoare
Un vâl întins da mingăiere.

III.

O vino, vino, mai aproape
Și mi-te lasă încet pe brațe,
Să te sărut sfios pe pleoape,
De gîtu-ți brațu-mi să s'agațe.

Să lași ca lacrima ce-mi pică
Să-ți umezească mîna albă,
Să-mi dai și gura mititică
Și fața rumenă și dalbă.

Și 'ncet pe brațe să te leagăn
Să-ți spun povești cu Consinzene
Ca un copil culcat în leagăn
Duios tu să-mi zîmbești prin gene.

Și-așa s'adorm... Să mi-se pară
C'am fost așa o veșnicie.
Cînd ne-om scula, să 'ncepem iară
Aceași dulce nebunie.

Lăzăr Iliescu.

Șoapte de primăvară.

*Inverzesc copacii iarăși
Și cu flori să 'mpodobesc.
Blînd, din zări împurpurate
Cântărețele sosesc.*

*Cuiburile pline-'s toate
E un ciripit și-un cânt —
Și atîta sărbătoare
Să coboară pe pămînt.*

*Vezi pornind spre codrul verde
Cete de copii brudii
Alții vin cîntînd agale, —
Și cu flori la pălării.*

Bistrița.

*Soarele măreț să 'nalță
Varsă aur pe poteci.
E atîta zarvă, chiot,
Veselie pe-unde treci.*

*Pe răzoare o fecioară,
Blondă ca un spic de grîu,
Flori culege și le prinde
În cosițe și la briu.*

*Stau moșnegi pe prispă-afară
Și clilesc din ochi domol,
Uite-o blîndă rîndunică
Dalbul primăverii sol.*

*Și vin ștoluri lungi, pribege
Peste sat trudite trec.
Ies femeile 'n porțiță
Și cu ochii le petrec.*

*Flori mirezme 'mbătătoare
Ca din bazme iar' răsar,
Ce frumos să 'mpodobește
Al naturii sfînt altar.*

*In acest belsug de raze
De lumină, flori și cânt,
Vino, să sărbăm alături
Re'nvierea pe pămînt.*

Emil A. Chiffa.

Concursul literar al „Familiei Române“.

Gîba pescarul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Urmare).

Trei dintre cei mai mărișori, sar ca în-țâpați de ceva spini muscălești, gurile să întrec în rugăminte, brațele să 'ntind a milă și cerșesc pescuțul, ce pare de aur, cînd mîna scapătă din umbră, și-'l petrece în ploaia țintelor de argint.

— Mie moșule! că io am fost ăl dintii...

— Ba zău! moșule, așa să trăesc de n'am fost io mai iute haptac¹⁾, de cît toți...

Par'că o mână nevăzută lipi de inima moșului vorba »haptac«. Din căsulia dărăpănată a crerilor, un gînd răzleț, să zmulge, pribeag pripășește înaintea ochilor, șoptind tainic: multe legături în fedeleș, multe palmi ai pupat tu, cînd-va, dela străinul de neamț, iac'asa din glumă, pentru singura vorbă: pentru »haptac«...

El ascultă glasul smeritului rob și întinde peștele celui ce să procopsise c'un singur cuvînt, ce acum o luă raita, nu cumva să i-l apuce ceialalți pizmași, ce-au petrecut toată întîmplarea, cu ochii miștei. Moșul caută să-'i zorească pe copii, căci altfel ei, din voia lor nu să urnesc.

— Hai, duceva-ți în gura morții, să vă duceți, iat'a-cum și nu mai tîrziu, că pe voi nu vă poate împacă nici împăratul cu toți peștii din țara lui...

1) Comandă nemțască: „Habt acht“.

Pe sub mal cineva rîcăe desnădăjduit. Unghiile dela stîngul să implîntă în coastele de putregaiu a țărmlui, cînd dreptul vrea să sporească c'o treaptă mai în sus, atunci țarina să sfarmă, stîngul o ia la fugă, și truda să urmează tot de unde s'a început mai întii. După mult chin și vai, în sfirșit izbutește, și fața arsă a malului îi desgroapă capul plin de nămol, brațele de cărămidă răsarsă, dela cot în jos să împletesc, și să priponesc în țarmure, așteaptă liniștit osînda moșului.

— Uita-ți codobatura! detune-te para focului, numa cît te îmblînzi mumă-ta, și iar te-ai făcut ca on drac...

— Nu mă bate moșule, că ni ce de conopiștirițe ți-am adus, și dacă nu mă bați, îți mai aduc, mai am o legătură de muște pe căpriorii șurii...

Pătimașului pescar atîta i-a trebuit să dea cu ochii de goangele ce-i aduceau traiul vieții așa în pe hodinite.

— Bine mă, mușunoiule! adu-le încoaci, să vadă moșu ce copil ești...

Ionu vîntului, mai vede și acum tot foc și pară în fața bătrînașului, deci să codește mai la o parte, ca la o treabă de nepătită, s'o poată tull la sănătoasa. Trupul de aramă roșie rămîne înghițit de buza sfirti-

cată a malului, fața arsă de soare să scaldă în șiroaie de sudori, ce izvoresc din barbă, și s'ascund, să pierd în scoarța crepată a țărmlui.

— Vino din soare, măi copile! Te-a prinde, măi, căldura asta, de ti-i face, nu altă, făr' chiar cordovan...

— Hm! Cum să nu! Să mă prinzi? Te știi i-o moșule, cum ești dta...

— Măi dragii moșului! vedeți voi încă din Vintu ăsta, are să se aleagă o frunte de sat, uitați ce de bidigăanii mi-o adus...

— Și-ți mai aduc moșule dacă nu mă bați... Vorbele din urmă ale moșului, împrăștiară ori-ce ceață de teamă din sufletul băiatului, ce curajos își face loc printre cealalți, și să așezează față 'n față cu omul, ce nu cu mult mai nainte, l'ar fi închinat lui chiar și de pomană, s'au l'ar fi sorbit într'o lingură de apă...

Soarele stă pironit în tăria înaltă, albastră, hodi-nește și el de-amiazi.

Umbra să scobește de suluri de lumină, și să îngustă tot mai mult, par'că niște foarfeci ar tot râteza tivitura de argint cusută de margini, și din ce o tae, ea tot mai afund să țese pe trupul de cenușă a umbrei.

Ceata de băeți să mișcă, să trag, după umbră, și să îmbulzesc tot mai spre moș Giba.

Cuprins de zăduf, moleșit de nădușală, bălăbănind pe perina de piele de oaie, pescarul cască odată cit o șură.

— Vouă nu vi-i somn? Si io jeram odată ca voi, dragii moșului, acum... acunum... știți voi ce-am gândit acum? Ascultați puii moșului, vă spune moșu una, scurtă și bună: până-'și omoară moșu somnu, cit de

cit, voi să alergați ca niște viteji, să văd, care dintre voi e harnicul ăla, și să aducă legătura ai mai mare...

Celor mai leneși, încă le-a știut da moșul de lucru. Fiește-care cu cite-o frunză de brusture, de iarba tatii, hișia muștele ce-ar zădărnici bucinătura răgușită, slobozită pe nasul de crastavete copt.

Dar partea cea mai mare dintre băieți dornici de laude, setoși de povestea neauzită, lacomi la coadele de pescuți, ce au să-i capete colo de cu sară, duși să caute ispravă, sosește tot insul cu cite o legătură încheștată din care picură o zamă neagră. Mănile-'s una cu picioarele, zmălțuite de gunoi putred. Ba Vintu, totdeauna mai puternic își croi niște musteți pân' pe la sfîrcurile urechilor, o barbă mînjită ca de păcură, sprîncene zmolite, de să-'l fi zărit în puterea nopții, ai fi jurat mâne-zi, că astă noapte ai văzut pe ducă-să 'n puștii...

— Trezimu-'l, ce ziceți voi, măi?!...

— Io zîc, că să-'l trezim, uita-ți unde-i soarele!..

— Moșule! moșule hăi! ni unde-i soarele, nu te scoli?...

Moșul toate le aude; prin spărtura frunzei de brusture, ce-o are pe față, vede cum stă și soarele acolo pe cer, de aceea n'arată nici cel mai mic sămnu de trezire.

— Zi-i mă că i-am adus 5 legături...

— Nu te scoli moșule, iacă ți-am adus atîtea conopistirițe!..

— Dar' să nu ne mai porți cu vorba, ci să ne spui povestea.

(Va urma).

Din viața unui om...

Prietinului Dinu Ramură.

Coboram pe amurgite, în sat, pe cărarea de pe hotarul moșiei boerești, împreună cu cel mai bătrîn, dar cel mai bun țintaș din comună, cu Anca Smîndu.

Fusesem cu el prin întinsul pădurii, nu cu gîndul să impușcăm ceva; ci numai să facem urmă în pînza de omet, și să slobozim citeva focuri de pușcă, al căror pocnet îmi place grozav de mult să-l ascult, cum să perde în depărtări.

Sub cioboatele noastre groase de iuft, scîrțăia ometul ici și colo... desprindea în fața ochilor, pe întinsa zare albă, cite un punct negru, pe care-l aveam puțin în față, juca înaintea noastră... și apoi pieria, ca și cum n'ar fi fost nimic. Era poate vr'o cumpănă de puț sau vr'o cruce dela răspîntiile drumurilor, care în coborîrea amurgului de iarnă, păreau nelămurite, întocmai ca niște arătări.

Indemnai dela un timp pe tovarășul meu, să mai grăbim mersul, că începuse odată cu înserarea să se lase un ger grozav și ași fi vrut mai degrabă să ajung la căldură și la atîta voe bună, de cit să rătăcesc pe întinsul cîmpului.

Lăsarăm dela un timp cărarea, trecurăm cu greutate și cu mult năcaz prin omătul, care ne venea până la genunchi, și ajunserăm în șosea, pe unde drumul era bătătorit și unde am fi întălnit vre-un om cu sanie, care poate ne-ar fi dus acasă.

Cărăruia pe care ne-o croiam prin mormanul de omăt, poate după cite-va clipe, nu să mai cunoștea, în urma noastră.

Mai aveam cite-ve sute de pași și trebuia să trecem pe lîngă vechea curte boerească, ale cărei case mîndre și frumoase, au fost lăsate în părăsire.

Și ce-va mai departe, dădeam în șosea. Ne apro-

piarăm de curte. Pustiu peste tot. Doar vîntul trecea în graba lui vijiliosă pe lingă geamurile și ușile închise și ferecate, ca un paznic al vremii și al timpurilor trecute.

Multe să mai spun, despre boeri cari au trăit într-o vreme prin aceste locuri și e mult de cînd s'au petrecut lucrurile și numai cei tare bătrîni, ar mai putea spune adevărul; dar aceia au început să fie atîta de rari; pămîntul i-a înghițit aproape pe toți.

Trecurăm pe lingă poarta mare și grea, prin care intrau, atunci în vremurile cele bune și fericite, și trăsuri boerești cu cîte șase cai înaintași.

Smîndu, își aruncă o privire lungă asupra porții ferecate și asupra zidurilor reci, cari împrejmuiau ograda, își ridică puțin mai sus căciula de pe frunte, să oprî cît ai cliplî din ochi, apoi oftă ca apăsător de cine știe ce gînduri și-și plecă privirea asupra omătului.

Inserarea să desprinsese ușoară din îndepărtările necunoscute. Pe cerul senin, un senin înghețat, să năștiau ca dintr'un vis, puncte, puncte mici, care aveau sclipiri frumoase și tremurătoare.

După puțin drum, alături de zidurile ogrăzii boerești, Smîndu își întoarse capul, ochii lui negri și strălucitori, spre mine, să mai uită la jalea caselor, lăsate în părăsire, și par'că spuse ceva în șoaptă.

— Dar' ce ai?, îl întrebai, cu dorința de a afla dela el, cele ce să întimplaseră în mîndreța de curte boerească.

Oftă din nou, își strînse mai bine șuba pe corpul lui cam aplecat, și își trecu mînilor peste ochi ca și cum ar fi vrut să alunge o vedenie urîtă.

— Păi, hm!... Cum să nu oftez? Săracul Gheorghes, cîte o mai pătimit!...

Un lătrat de cîne întrerupse pe tovarășul meu, care să oprî locului și-și făcî semnul crucii, grîind: „Piei necurătule“!... Cum m'am mai speriat.

După-ce mai făcurăm cîți-va pași, începî Smîndu să-mi spună taina, care este ascunsă în acele ziduri; povestea vieții unui om, — poveste, ce numai el ar putea-o spune așa cum a fost, căci în vremurile acelea, a fost argat la curtea boerului... „Și zi, n'ai cunoscut pe Conul Gheorghieși, de... pe Gheorghieși care a fost căpitan în armata domnească, cînd a luptat Români cu Turcii? Doar așa e, n'ai de unde să-l cunoști...”

Poate să fi cetit de el, doar prin cărți, unde slovele nu grăesc decît despre războiri și încăerări cu dușmanul.

Bun om, nenîșorule: pânea lui Dumnezeu...

Cine nu auzise de Conul Gheorghieși și de petrecerile din casa lui!... Și copiii vorbeau și povesteau fel de fel. În toate zilele era sărbătoare la el în casă. Lăutarii cîntau într'una. Vinul curgea, — gîrlă, da! Nu e vorbă, avea de unde, că beciurile erau pline de buți.

Iar femeile aduse pentru el și tovarășii lui, dela

oraș, din cînd în cînd țipau cu glasurile lor ascuțite de să auziau din drum.

Uite așa și-a prăpădit ultimele zile ale tinereții.

Une-ori îi spunea cîte-o rudă d'a lui.

— Gheorghes prea te întreci cu firea.

— Și de ce, vere?

— Ei cum, atîția bani aruncați în vînt?

— Ho, — ho... e vorba numai de bani? spunea Gheorghieși rîzînd.

— Nu numai de bani... E sănătatea care ți-o ruinezi!

— Sănătate?... Dar pentru cine să... dar să lăsăm vorbele astea de înțelepciune, ele-'s bune pentru copii, nu pentru mine.

Iar seară, din nou se auziau cîntecele de veselie

... Și nu știu cum, că într'o zi din luna lui Cuptor, s'a întors dela Iași — fără lăutari, fără femei pentru jocurile ce urma să fie seara, așa cum mă obișnuiam să-l văz venînd.

— Mă uitai lung la dînsul și-aș fi vrut să-l întreb ceva. El mă înțelese... și-mi zise;

— Ei, Smîndule, nu mă mai cunoști.

— Apoi cam așa, boerule.

— S'a isprăvit acum cu toate. Prea erau din cale afară.

— Da, îi zisei încet, aplecînd privirea ochilor în jos.

— Da, de, mi-s'a urît... Prea sunt singur. —

Eu tăcui.

— Am să mă însor, — îmi mai zise, închizînd și-ret un ochiu, și eși în grădina cu flori.

— Să fie cu noroc, — îi răspunsei... uitîndu-mă lung după el.

A mai trecut un an, fără ca să se mai auză sgomotul grozav de mai de demult și fără ca să se mai calce picior de femeie în mîndreța de casă.

Iar cum să imprimăvără, să însură la Iași, cu o văduvă, fata unui grec, putred de bogat.

Numai că ea... femeia lui, cocoana Caliopia, era mult mai tînără de cît Gheorghieși, nu știu să fi trecut douăzeci și cinci de primăveri.

Un an, doi, trecură ușor. Cînd erau la București, cînd la moșie. Iar mai tîrziu, cînd să întorcea uneori dela oraș, venea cu dînșii și un alt bărbat; să spunea că e un doctor, — feciorul boerului Răducanu din Valea-Ursului. Boerului nu-i cam plăcea atîta prietenie cu doctorul...

Vorbeau între ei într'o zi 'n grădină.

— Eu zic, Caliopio, c'ar fi mai bine să nu mai primim pe Răducanu astăzi.

— Și de ce?, răspunse ea, — încrețîndu-și sprîncenile.

— Nu crezi că vine prea des?

— Nu găsesc de fel. Și-apoi îmi e așa de urît, aci la țară... El ne mai înveselește.

— Ce-o să zică lumea?

— Cum, Gheorghieși, n'ai încredere în mine? Mă bănuiești! El tăcù... Nici ea nu mai spuse nimic, deschise o carte și începù să cetească, — tușind încet cînd și cînd.

Intr'un tîrziu să auzi un uruit de trăsură. Ascultară amîndoi. Gheorghieși să sculă și-i zise: du-te Caliopio de-i ieși înainte, vine Răducanu.

Ea într'o clipă să sculă. În fugă îl mîngăie pe Gheorghieși pe față și să duse spre poartă; iar boerul oftă, își clătină capul, luă cartea aruncată pe bancă și încet o luă și el, ca să întîmpine pe doctor.

Din cînd în cînd, conul Gheorghieși, să mai ducea și pe la Iași, unde-l chema cine știe ce treburi; iar coana Caliopia rămînea acasă, zicea că prea e greu drumul până la Iași. Mai tîrziu însă, cum pleca boerul, în Moldova, femeea lui să ducea la București singură. De bună credință, îmi ziceam eu, că boerul o fi știind de drumurile coanei Caliopia; însă stăpînului meu, nici prin gînd nu-i trecea. Și după cîtăva vreme venea la moșie într'un poștalion acoperit, conașul Răducanu cel tînăr, și sat cu zilele... pînă în clipa cînd trebuie să vină conul Gheorghieși dela Iași.

Lumea din sat începuse să spună fel de fel de vorbe. Ei, de... nu știi cum e gura lumii? vorbește cînd n'are ce, dar cînd are?... Cum veni iarna, boerul meu să îmbolnăvi greu de tot. Și-mi aduc aminte ca acum, cînd coana Caliopia a plecat la București, împreună cu Răducanu, amîndoi într'un poștalion mare... și nu s'au întors decît după vr'o lună; iar Gheorghieși a stat acasă singur... Doar noi îl mai îngrijam, noi slugile. Uneori întrebă, săracul, că unde este femeea lui? Și noi mințeam, spuneam că s'a îmbolnăvit și dînsa de inimă rea; dar e să se facă mai bine. Și atunci să îngălbenea mai rău.

...Și după trei zile, după-ce femeea lui veni dela București, aud sunînd a mort, clopotele dela biserica din deal. Eu plecasem după niște lemne la pădure și cînd m'am întors, întrebai să văd cine ne-a mai lăsat și s'a dus pe lumea cealaltă?... și-am aflat vestea care m'a făcut să stau locului, și nu-mi venea să crez, că boerul Gheorghieși a murit.

În drum spre curte, mă gîndiam la multe. Cînd am intrat în ogradă, — am ocolit prin grădină, și-ți spun, uite, îmi fac și sfînta cruce. C'am auzit niște

vorbe... un fășit de rochie... și m'am îndepărtat speriat, gîndindu-mă; cui i-o fi mai arzînd de dragoste, cînd mortu e în casă? La cotitura dramului, m'am uitat înapoi și am văzut pe coana Caliopia gură 'n gură cu boerul Răducanu. Iar' la biserica din deal, din nou începuse să bată clopotele a jale.

...Și au făcut cele cuvenite unui mort. I-au venit rudele, femeea lui s'a cernit de sus pînă jos, și au plecat cu toții la Iași, unde l'au înmormîntat. Ușile au fost încuiate, au luat ce-a fost mai bun din mîndrețea de casă, au dat drumul la toți argații, și s'au dus toți cu toți, fără ca să se mai întoarcă vr'odată cine-va din ai lor pe-aici.

Și au trecut mulți ani de-atunci.

Lumea a vorbit multe... a spus că boerul Răducanu și cu cocoana, i-au grăbit moartea. Să găsi-seră vre-o cițiva care ar fi vrut să facă hîrtii, să-l dezgroape pe conul Gheorghieși, să vază n'a fost otrăvit? Dar' nu s'a ales nimic de pîra lor... Vezi, acuma, casele aste le stăpînește necuratul. După miezul nopții nimeni nu mai trece pe aici. Să spune că în odaia unde a murit boerul, să face lumină ca ziua și să aude mare vuet, iar' în grădină, unde coana Caliopia să îndrăgostea cu Răducanul, s'ar naște ca din pămînt, o diră de foc și să tot întinde spre odaia mortului. A intrat necuratul în mîndrețea asta de „case“.

...Smîndu tăcù, cînd ajunserăm în șosea. Mergeam alături, fără a ne spune vre-o vorbă. Grozav mă munceau cele ce auziam. Și, fără să vreau de-odată, mi-am întors capul spre curtea vechie boerească. Într'acea clipă mi-s'a făcut că văz o limbă de foc născîndu-se ca din pămînt, și două umbre strecurîndu-se pe lîngă ziduri, și îndepărtîndu-se. Mi-am întors capul înainte și m'am închinat.

Din urmă, de pe șosea, să auzia sunetul cloapelelor unei sănii. Incetul cu incetul s'a apropiat de noi.

Am oprit pe drumetuțl întîrziat și l'am rugat să ne ia cu el. Omul oprî, ne făcù semn cu mîna și apoi sania pornî ușor peste omățul înghețat și lunecos.

Iar' cînd umbrele tainice ale nopții cuprînsesă satul, am ajuns acasă, unde mă așteptă maica cu față îngrijorată de întîrzierea și inoptarea mea prin pădure; și căreia într'un tîrziu, în preajma focului, care ne învăluia într'o căldură dulce și îndemnătoare la somn, i-am spus și dînzei povestea vieții boerului Gheorghieși.

Inima, prădalnicia.

— Povestire moldovenească dela 1687 *) —

Venise în fruntea Moldovei încă din 1685 Constantin Cantemir, cel bătrîn.

Prădalnicii Cazaci, Poloni și Tătari, — sub domnie de mai nainte de el, — schimbă țara în cimitir: satele și târgurile dărimate, mănăstirile jefuite de podobe, produsele țării furate, sau arse, locuitorii țării pribegi pe la megieși; iar țara împănată în lung și în lat, de hoți.

Ca prin minune, — țara începe a trăi din nou acum, — boerii, — printre cari și Miron Costin, — lapadă toiagul de pribegie din țara leșească; și zmeriți, vin cu toții a cădea la picioarele vrednicului Cantemir.

El dă iertare, adăpost și ajutor tuturor; orînduiește oaste pretutindeni, ca să stîrpească mai repede neorînduiele, trimite pe aprigul Miron Costin la Putna, ca să facă și acolo, aceea-ce domnul făcea mișunei de hoți din codrul Cotnarului, și Tătarilor din codrii Tigheciului.

Bine-ar fi fost, dacă ar fi putut ea, în tichnă să ducă la bun capăt, lucrul început. Nu fî chip. În al doilea an al domniei, Cantemir primește poruncă să meargă contra Polonilor, dimpreună cu Seraschierul Suleiman și cu hanul tătarec Selim Gherai.

Ard ierburile, locuitorii despoiați fug peritori de foame, la munte, izvoarele țerii primesc otravă, ca să poată învinge pe dușmanul învingător. Trei oști: turcească, tătarească și munteană, calcă pămîntul țării moldovenești din spre Miază-zi.

Moldova oftează și le dă de mîncare.

Oastea dușmană a regelui polon, cu cazaci lefezii, vin din spre Miază-noapte. Poposesc la Boian, lingă Prut.

Inima trufașului rege polon, clocotește de ciudă, împotriva Moldovenilor. Să prade și să pustiască Moldova, prin ale cărei suferinți și patimi să hrănește Camenița. Domnitorul dorește, dar nu să poate unii cu oastea creștină: la Terigrad, la Bogdan Serai, e zalog fiul său Antioch și feciori de boieri. Leahul nu vrea să știe de asta; el să năpustește cu luptă asupra Moldovenilor. E pălit însă pe la spate de Turci și Tătari. 6000 de Poloni uciși; 5000 de lefezii cazaci azvîrl armele și să dau prinși.

* * *

Zadarnic scrie Cantemir, după luptă, regelui polon. Năvălirile prădalnicilor poloni nu sunt oprite. Boerii sunt prădați, egumenii mănăstirilor sunt chinuți, să spună unde li-s ascunse bogățiile. Mănăstirile să dezbracă de aur, argint și prețioase.

Dușmanii să împrăștie în sfîrșit. Dar un alt războiu trebuie să se poarte acum.

Armata urmărește pe hoți, îi prinde, îi pune în țapă, ori le taie capetele; prădătorii mănăstirilor sunt arși cu foc.

Dar Cantemir tot nu are pace.

Burlă, nelegiuitul fără seamăn, cel mai aprig dintre prădătorii din lăuntru, nu poate fi prins.

* * *

În codrul Cotnarului. O noapte rece de Iulie, înaintea de miezul nopții. O grămadă de jeratec în inima

pădurii. Cerul e acoperit cu nuori. Cite o boare de vînt mai deschide cite puțin ochii grămezii de jeratec, care să așază, din cînd în cînd, ticiuită tot mai jos, ca și cînd i-ar fi somn, și ar dori să se prefacă mai repede în cenușe ușoară, să se ducă pe vîntul, care tot o cearcă și o îmbie.

Lîngă jeratic, întînși pe pămînt și rezimați pe coate, stau doi oameni. Ei tac. Unul e de o statură mijlocie, slab la față, cu ochi vii, cu fața aprinsă de căldura jeratecului: E Burlă; celalalt e un pui de lele, cît toate zilele de lung; și gras de abia răsufflă, e: cazacul Iftime.

— Ce ai făcut Iftime?, — întrebă Burla, rupînd tăcerea.

— Ceea-ce mi-ai poruncit, căpitane. I-am rînduit pe toți aproape de Iași, gata de navală.

Nu prea avea curajiu Burlă. Spuse lui Iftime, că e sătul de atîtea fărădelegi, „și-i spune inima“, că pentru cea din urmă dată mai călăuzește o oaste dornică de prădăciuni. Doria, cu tot dinadinsul, să sfîrșiască șirul nelegiuirilor, începute din tinerețe.

Acum pregătia în taină un atac asupra mănăstirii Cetățuia, fără ca vre-unul din cei 80 de tovarăși ai săi, — lifte străine: cazaci, poloni și puțini moldoveni, — să știe ce gînd are. Așa-i fusese obiceiul totdeanuna.

Q căutătura spre cer, făcî pe Burlă să sară ca fript. Luceafărul de miezul nopții răsărise, și el tot mai ședea lîngă foc. — Apucă calul de frîu. Pe el! Iftime întocmai. Și pornesc amîndoi, ca două năluce fără glas.

Și aleargă — și taina grăbirei, o țin înaintea. Căii, din negri sunt albi de spume. De abia răsufflă. Urue nuorii pe cer și din plumburii, să fac negri. Fața cerului, — cu ochii de foc ai stelelor, — să ascunde par'că anume, ca să nu vadă nelegiuirea, ce o pune la cale mintea lui Burlă.

Incepuse a picura, cînd au ajuns pe culmile, — acoperite cu păduri, pe-atunci, — de lîngă Iași, din preajma mănăstirei Cetățuia.

* * *

Călugării din mănăstire îl așteptau, — cu cărbuni în sîn, — pe Burlă, ca pe cel-ce trebuia să vie la soroc.

Prădase el toate mănăstirile cele mai bogate. Mai rămăsese Cetățuia lui Duca-Vodă.

Și Burlă vine, nu întîrzie, e aproape; dar și călugării sunt pregătiți: patru stau la clopote, șase la porțile legate și zăvorite în fier, alți citiva stau pe ziduri în metereze, ceialalți tremură și să roagă în chillii, Unii își mai fac curajiu de silă: Vodă le-a făgăduit ajutor și le va trimite.

Frica face astfel noaptea vie și trează.

* * *

Călări, la pas, prin întunerec sosesc cei 80 de prădători, și cearcă să sfarme porțile, cu berbeci. La cele dintîi lovituri în porți, răspund jalnicile sunete ale tuturor clopotelor lui Duca-Vodă.

Burlă rămase stîlp. În tăcerea și întunerecul nopții putu să deosebiască tropotul gardei călări, de 100

*) După scrierea latină alui D. Cantemir: „Vita Constantini Cantemiri“.

de segbani, ce veneau în ajutorul mănăstirei și ca să-i prindă pe toți.

„Ne prind“, — gândi el, fără să spue ceva. „Bura de ploaie a stat. Urma pașilor cailor noștri să va cunoaște și poimine, de va fi tot nor“. „Spre codrul Cotnarului“, — făcu Burlă către Iftime, care răcni către ceialalți.

Dar, toate s'au întâmplat mai repede de cum ar fi crezut ei. Garda suia acum dealul Cetățuei. Să împăștiară cum nimeriră, care încotro.

Nu era mult până să se zoriască de ziuă. Ceriul să însenină și el, de bucurie că nu s'a săvârșit aceea ce să pusesse la cale.

Să duse vorbă lui Vodă de urmele răufăcătorilor.

Potera fii mărită cu încă 200 din trupa de gardă. După urmele lăsate, — în urma ploii, — i-au prins pe toți ca din oală, i-au ucis pe loc; numai pe Burlă aveau poruncă strașnică, că, de-l vor prinde, să-l ducă viu înaintea lui Vodă.

Chiar Iftime a fost prins, nu cu multă bătae de cap și aruncat în foc.

Singur Burlă urmase drumul, ce-l poruncise celorlalți.

* * *

În acelaș loc din Codrul Cotnarului, unde erau astă-noapte cei doi la foc — stă un cal legat de un stejar tinăr.

Încălecat pe el, culcat pe pînțece, doarme un om: e Burlă.

Segbanii, pe urma calului, ajung acolo. El doarme fără grije; vrea să fie prins. Patru segbani zdraveni îl leagă cu odgoane pe cal, cu fața în sus, îi i-au armele toate, leagă calul de ei, și, făcînd roată — duc pe Burlă la scaunul domnesc din Iași.

Ajung tîrziu, îl pun în burtuci de mâni și de picioare, și-l străjuiesc 20 de segbani.

Cum răsări soarele, boerii de sfat erau la Divan în sala ospătăriei din palat.

Intră domnul, dă semn și Burlă e adus.

Tot Divanul — cu Domn și metropolit — își pironesc privirea spre cel-ce intră, care să uită galeș și țintă la Domn, ca și cum ar fi voit să vorbească el mai întîi; — (ce tăcut fusese Burlă până acum în viața sa!) Și, unul necunoscător — ar fi crezut, că el e judecătorul, ia' sfatul domnesc — cu domnul — sunt vinovații.

Cantemir-Vodă îl măsoară cu privirea înțeleaptă și neîncrezătoare — că nu e trupul ca nelegiuirile — aruncă o căutătură la sfetnici, și zice liniștit și rar către Burlă:

— „Ești Moldovean de-ai noștri tu?“

— „Da, Măria-Ta.“

— „N'ar fi fost mai cuminte, ca să fii în slujba țării tale ca Moldovean, și să iei simbrie pentru asta, decît să te faci călăuza celor de alt neam la nelegiuiri nepomenite pentru neamul nostru?“

— „Părdalnica de inimă a omului e mare căne, Măria-Ta. Sunt de loc din ținutul Cernăuțului și dorul de prădăciuni și ucideri, l'am prins atunci, cînd am văzut cită satorire are dreptatea; căci într'o clipă toată averea noastră ni-s'a stîns la năvălirea Polonilor, cînd eram încă tiner. Am văzut că dreptatea e mai mult în mintea noastră și în cărți, decît în viață. Și mi-am lăsat viața să curgă cum o curge, ne mai ținînd samă de dreptate, de care nu mă puteam bizui. Ba cu cît privirile îmi erau mai potrivnice închipuitei dreptăți, cu atît mai liuit le urmam ca într'o răzbunare împotriva dreptății, care numai ademenirea o are, dar' satoria nu, și astfel îi înșală pe acei cari cred într'însa. Am făcut toate cum m'a tăiat gîndul de o clipă, neîndemnat de nimeni, numai din voința mea. Dar' ce pedeapsă mi-să cade, eu nu pot spune, nici Tu, Luminat Principe, nu poți să mi-o dai.“

Întăritat și mirat de aceste vorbe, Vodă zise cu voce mare:

— „Cum să nu te pot pedepsi cu cel mai amar fel de moarte, pe tine, hoț, nerușinat, ucigaș și prădător de biserici?“

— „Nu“, — răspunse el, — „pentru-că tu mă vei judeca după nelegiuirile pe care le cunoști, și nu după cît știu eu, că am făcut. Pentru relele mele fapte, luminata Ta minte și a încercaților tăi sfetnici, nu pot să iscodească niște chinuri destul de grozave. Poți să-mi tai capul, se mă pui în țapă, să mă tai în bucăți, să mă spînzuri, ori să mă arzi, ca pe tovarășul meu Iftime, toate aceste dureri nu vor ține decît o clipă și Dumnezeu nu-mi va ierta păcatele, pentru o suferință așa de mică. Nu-ți poți lua pe inimă greutatea nelegiuirilor de pe cugetul meu.“

Am prădat în viața mea 40 de mănăstiri: Cu mînilor mele necurate am spart porțile și am prădat vasele sfinte. Am mai făcut și alte omoruri și prădăciuni, pe care le-am uitat. Și chinul de un cîas, de o zi, de nu an chiar, mă va izbăvi de atîtea păcate? Nu te rog însă să-mi dăruiești viața; nici nu mă socotesc vrednic de ea“.

Nu să pricepe Vodă ce să-i răspundă.

Boerii nici atît, deși Cantemir caută cu privirea un răspuns.

— „Să meargă la Duhovnic“, — zise Metropolitul.

Și Burlă își răcorește inima la duhovnic; povestește ce nu a uitat din copilărie până acum; și ese hotărît pentru pocăință și moarte.

Înaintea divanului din nou, Domnul îi numără și-i spune să-și aleagă felul de moarte ce dorește.

Burlă zimbește și zice:

„Dacă ai vrea să-mi ții în samă și voința mea, eu mi-aș găsi un fel de moarte, prin care să mor în toate clipele vieții mele și nu odată cum vrei tu“.

Vodă să învoește la alegere.

— „Poruncește călăului“, — zise Burlă, — „ca să caute un topor tocit și stricat, care să nu tae, ci să rupă oasele mînilor mele de la cot și până la virful degetelor, și oasele picioarelor dela genunchi și până

în virful degetelor; să le sfarme puțin câte puțin, o săptămână întreagă, și să le dea cânilor să le minînce chiar în fața mea. Și nici să nu crezi, că prin aceste chinuri, voi muri, căci nu-mi dau voe păcatele mele, ca așa de repede să-mi plătesc datoria; ci astfel, cu trupul zdrobit, mă voi duce, — cu ajutorul lui D-zeu până la Ierusalim, pentru a-mi desăvîrși pocăința“.

Să învoește Principele, și Burlă e dus la locul hotărit pentru pedeapsă, cu inima și fața veselă, — dă mulțumire lui Dumnezeu, — întinde mâna dreaptă; oasele sunt mai întii tocate mărunțel. E tăiată apoi. Nici o lacrimă, nici un semn văzut de durere, nici un oftat. Câinii îi minîncă mâna și el să uită liniștit.

Cînd cercă călăul să-i tae în acelaș chip și mâna stîngă, Burlă îi spuse, că a căpătat dela Principe învoirea de a muri timp de o săptămînă, prin chinuri neconținute.

În cursul unei săptămîni i-să sfărîmară și i-să tăiară cealaltă mână și picioarele amîndouă. Toți ce să uitau la această cenătuială a unui suflet de om, vărsau lacrimi ori leșinau.

Burlă era de piatră.

Nici sîngele par'că, nu voia să curgă din el ca la alți oameni. Vedeau toți, că el, care vărsase sînge și văzuse dureri, n'avea nici sînge, nici durere.

Fără ajutor doftoresc oprit cu asprime din porunca Principelui, — el să vindecă în 30 de zile.

Vine din nou înaintea lui Cantemir și zice: „Dzeu s'a îndurat să prelungească prin chinuri viața mea, acum te rog să mă învoești și să-mi dai pas spre a merge la Ierusalim.

Principele îi dădă.

Timp de mai bine de un an de zile, cu chinuri

neînchipuite merse până la Ierusalim, unde stătă 3 ani și adese, înaintea norodului, își mărturisea păcatele.

La întoarcere veni prin Constantinopol, unde, prin biserici cerea de pomană dela credincioși (Demetriu Cantemir i-a dat) și ertare sufletului său dela Dumnezeu.

* * *

E vremea Fanarioților. Toată Moldova i-a dat de pomană lui Burlă, celui atît crunt altă-dată. Constantin Cantemir a murit de mult; fiul său Dumitru a pribegit la Ruși. Norodul geme de biruri și să înstrăinează.

Mănoasele cîmpii ale Moldovei nu mai pot sătura lăcomia nebună a celor ce strîng birurile. Burlă — vechi de zile și sătul de viață, — să chinuește, nu plînge însă nici-odată, nu-i pare rău de cele făcute în viață.

El vede durerea de acum a țării, o înțelege și-i pare rău, că nu și-a cruțat macar picioarele, căci inima îi este tot întreagă. Acum cînd el însuși s'a lăpădat de legiuri și de nelegiurile altora, să tulbură cu atît mai mult, cu cît să știe pe sine, cît de nelegiuit a fost și cu firea schimbată își blastemă pîrdalnica de inimă, care în floarea vieții și a puterii l'a purtat numai pe cărările ce duc la căință și blăstămuri, dar acum, cînd are alte porniri, nu-l mai slujește trupul, ca să-și ia avînt pentru a le săvîrși.

Burlă, Burlă, inimă vitează i-ar trebui și azi Moldovei, voinici că tine! De ce ti-ai spurcat și țe-ai zdrobit voinicia?

Așa să muștra Burlă în cei 28 de ani, cîți a mai trăit. 28 de ani de canon al unei îndreptări tîrzii și nefolositoare.

RETRECERI

Învățătorii din Lupșa și jur aranjază o reprezentare teatrală, Joi în 30 Aprilie st. n. 1908 în localul „Casinei“ din Offenbaia, cu ocazia conferinței învățătorilor din traetul Lupșa și Turda.

MORTI

† Mihail Beșan, notar public regesc, din Lugoș, care a mai fost și protonotar comitates, jude de tablă, deputat dietal, a încetat din viață, Marți în 31 Martie. Repauzatul s'a ocupat mult de istoria neamului nostru și a publicat în editura Asociațiunii o traducere foarte conștientioasă a cronicii lui Anonymus. Repauzatul a ajuns frumoasa vîrstă de 70 ani.

Ilustrațiile noastre.

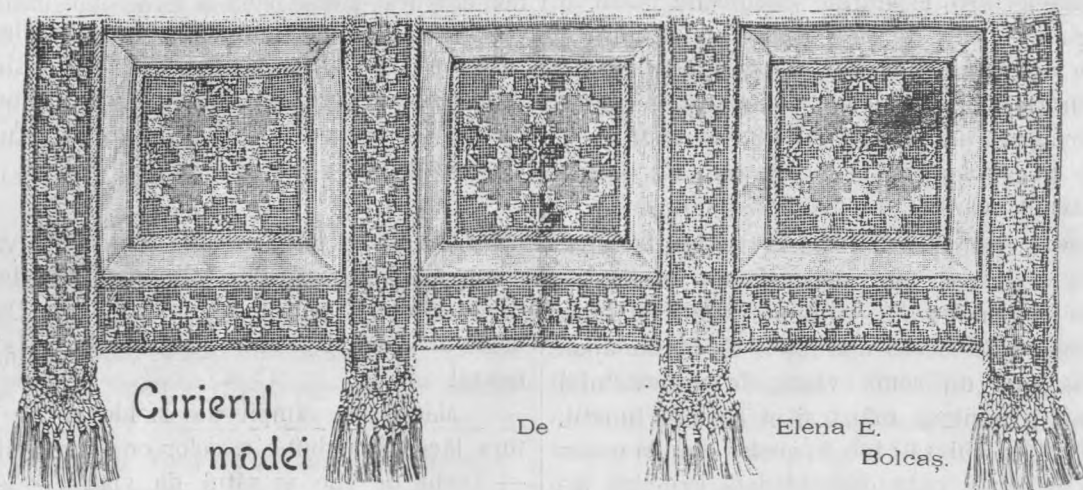
Românașul de pepagina 1. e plăsmuirea lui *Alexandru Duma* originar din părțile sătmărene, căruia trebuie să-i prevestim un frumos viitor.

Dr. Teodor Mihati, președintele partidului naționalităților, stînd acum de ani de zile în capul străduințelor după mai bine ale neamului nostru, aflăm de cuviință a-i da portretul în această foaie, care va avea atenții pentru toate manifestațiile vieții românești.

Vom tipări acest portret în o ediție foarte fină pe hirtie chromo lipită pe carton, în felul fotografiilor — și să va vinde cu 1 cor, bucata.

„*Pribeagul și speranța*“. Versuri apărute sub acest titlu în nr. 6 și rătăcite, din greșeală, în altă parte, sunt admise pentru concursul la premii.

Gicitura din nr. 2—3 a mai deslegat-o dsoara *Lucreția Gotheas*, învățătoare în Barul-mare (1—2), tot dsa a deslegat bine și gicitura din nr. 4.

Curierul
modei

De

Elena E.
Bolcaș.

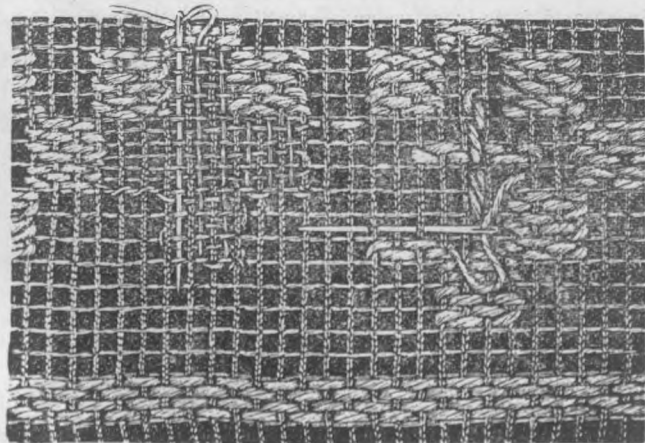
Draperia pentru perdele, ce o dăm în figura alăturată să lucrează foarte ușor și e totuși un lucru elegant și de mare efect. Rețeaua pe care să lucrează e din împletitură cu croșeta, dar' să poate face și pe rețea înodată (Nets) ori eventual pe un congrès rar, mai ales dacă voim să cruțăm timpul necesar pentru împletirea, sau înodarea rețelei. Dar' cele mai multe dintre cetitoarele noastre, știm că nu vor recurge la acest mijloc, pentru că îți este cu mult mai drag și mai prețios un lucru pe care l'ai făcut întreg cu mâna-ți proprie.

Umpluturile să fac cu acul, cum arată modelul reprodus în mărime naturală. În jurul figurilor pătrate să aplică cordelițe albastre, dacă fondul e alb, ori violete, dacă fondul e crême. Bine înțeles, să pot admite și alte combinații de colori. Gustul individual trebuie să fie hotărîtor aci. La cele patru capete ale dungilor despărți-

toare vor atârna ceaprasuri (ciucuri) înodate de aceleași mâni meștere. Nu mai e nevoie de nici o instrucție pentru acestea înodături, putîndu-se face în diferite feluri, după gust.

Să pot lucra și perdele tot cu decorul acesta pe congrès.

*

Copilașii! Bucuria lor, că vine primăvara cu zile cu soare. Dar' e și bucuria și mândria mamelor, cari îi vor însoți la stradă, la biserică...

Croiul și decorația costumelor celor două copilițe sunt, pe cât de ușoare de lucrat, pe atât de cochete. Indesebi jachetuța copiliței mai mici cu tăieturile arcuite la poală și tivite cu cordeluțe încrețite. Umerii și mâinile sunt decorate cu cordeluțe la fel.

Pentru jacheta copiliței mai mari, să poate lua culoarea stofei bună. O culoare nu numai frumoasă, ci și foarte practică și modernă.

Haina fetiței cu cercul să se facă dintr'o materie vaporosă, potrivită jocurilor ce să practică la această vîrstă, fericită și fără griji.

Toaleta cuconiței celeilalte cu mai multe pretenții, — doar' aceea care o poartă are și ea pretenția de a doveni azi mine domnișoară.

Mijloc contra căderii părului.

Sulfur praecip: 10 gr., acidi salicyli: 1 gr., lanolin 50 gr., vaselin 50 gr., olei rosarum laolaltă, și cu acestea ne ungem părul în fiecare zi.

*

Curățirea marmorei. Luăm var de curînd stămpărat, și cu acesta ungem cam grosior marmorul, îl

lăsăm așa două zile, iar după aceea luăm cretă pisată și o mestecăm cu olei de in. Cu amestecul acesta frecăm locul pe care cu două zile mai înainte l'am fost uns cu var. Marmora își va recîștiga în felul acesta luciul.

Mărioara din Bănat.

Tablouri de vînzare la administrația „Familiei Române“.

Fructe, de G. Falchetti, cu o variantă, ca pendent (pereche).

Dimenziunile 54/72 cm.

Prețul ambelor tablouri:

Pentru abonați 16 cor. Pentru neabonați 20 cor.

Gîciturî.

I.

Gîcitură ilustrată.

Intre deslegători să vor sorți două cărți și două tablouri.
Numai abonații, adecă acei, cari și-au plătit abonamentul, pot lua parte la sortare.

II.

Gîcitură aritmetică

de Mărioara.

9	9	9	9	9
11	11	11	11	11
14	14	14	14	14
16	16	16	16	16
25	25	25	25	25

Numerii să se aranjeze astfel, ca suma ori-și-cărui rînd, în orice direcție să fie 75.

Terminul de dezlegare pînă în 30 Aprilie st. n.

La Administrația »Familiei Române« se află de vînzare:

ELENA FARAGO,

Traduceri libere (versuri). Prețul 1 cor. + 10 bani porto;

și

Neli Cornea: »IRENA«, dramă în patru acte.

Prețul cor. 1'50 + 10 bani porto.

Albumul

de brodării și țesături românești al dsoarei MINERVA COSMA, cuprînzînd pe 21 table vre-o 160 modele de țesături și cusături de toată frumuseța, executate în culori, precum și 7 fotografii de cele mai frumoase porturi naționale din România, Ardeal și Bănat — să mai pot căpăta la Administrația foii noastre, pentru prețul original de 16 cor. + 80 bani porto pentru spesele de postă.

*

Să pot căpăta și două caiete mici, cuprînzînd deasemenea modele frumoase de cusături.

Caetul I., albastru (27 modele) prețul: 50 b.
Caetul II., în culori (20 ") " 1 cor.
Porto postal pentru ambele caete: 10 bani.

„Tipografia Nouă“.

Una din cele mai noue și bine asortate tipografii românești în Ardeal este

„Tipografia Nouă“ din Orăștie, în care să tipăresc azi patru foi românești. „Libertatea“, „Foaia Interesantă“, „Tovărășia“ și „Familia Română“, precum și numeroase opuri și broșuri! Aci își execută lucrările și cărțile lor 12 bănci românești. Aci libele de depuneri pentru bănci, acții, — apoi frumoase invitări, anunțuri de logodne, de cununii, necroloage, etc. Serviciu einstit, eu prețuri ieftine!

„SENTINELA“

institut de economii și credit, ca societate pe acții
— în Satul-nou (Réva-Ujfalu), —

efectuește toate operațiunile de bancă și primește depuneri spre fructificare cu 5½% interese plătînd institutul și darea de % după interese. La cerere să trimit deponenților și cecuri postale cu cari să trimită bani, fără de a plăti porto la postă. 4—10

Satul-nou, 31 Dec. 1907.

Diracțiunea.